

spodarjem, ki nanagloma in brez svoje krivde pridejo v denarne zadrege, dovoljevale mala posojila na menjice — tako imenovani kratki kredit — ali pa na zastavščine. Čuditi se je le, da se doslej pri nas za ustanovljenje teh tako važnih denarnih zavodov še skoro čisto nič storilo ni, in želeli bi bilo, da bi se tisti moške po deželi, ki prebivajo med narodom in imajo do njega vpliv, za to stvar začeli malo bolje zanimati, vsaj se dá prav lahko izpeljati.

Stejem si pa v dolžnost opozoriti tu še na nekaj družega.

Banka „Slavija“ razposlala je — ako se ne motim, uže leta 1876. — svojim zastopnikom okrožnice, v katerih jih je pozivljala, naj po deželi na to delajo, da se ustanovi vsaj v vsacem večem okraji samostojna založnica kot zádruga z neomejenim poroštvom, ter je za vsak tak slučaj obetala denarno pripomoč za začetek. To je gotovo vse hvale vredna ponudba, ki banki „Slaviji“ čast dela. Prepričan sem, da je banka „Slavija“ doslej še istega mnenja, in želim le, da bi ta moja notica spodbudila koga, da se poprime inicijative, to je, da prične stvarjenje vsaj ene kmetijske založnice. Besede ginejo, zgledi vlečejo, — kedar bo enkrat ustanovljena nam, pridejo tudi druge za njo!

* *

Pričujoči članek nam je došel iz rok iskrenega rodoljuba. Naj bi klic njegov šel po vsi naši domovini in kmalu našel možá tu ali tam, ki ga je volja stvariti eno kmetijsko založnico, ki bi potem bila drugim zgled. Ker se pa ovi članek sklicuje na banko „Slavijo“, svetoval bi, naj rodoljub, ki bi hotel ustanovo našim kmetom silno potrebne založnice (posojilnice) pričeti, v razgovor stopi z gosp. Ivanom Hribarjem, glavnim upravnikom banke „Slavije“ v Ljubljani, o katerem sem prepričan, da bo mu rad na roke šel z dobrim in pravim svetom.

Dr. Jan. Bleiweis.

Reja ovác in pa sahana v Rumuniji.

Nemški spisal Franjo Schollmayer.

Rumunija, to je, velika in mala Valahija, brez Moldave in Besarabije ali dandanašnje Dobruče, ima na milijone ovac, kajti krajne razmere te dežele so take, da se ovce dadó celó brez truda rediti. Zemlja je večidel škrlinata (schieferig), pa tudi peščena z apnenikom, na kratko rečeno, takošna, da ugaja vspešni rasti travi in drevju; vse to raste na njej tako čvrsto in obilo, da se kaj tacega videti utegne le v prvotnih krajih Amerike. Po gozdih raste praprot kot človek velika s stebli po palcu debelimi in velikanskim perjem. Povodne rastline videl sem take, ki imajo po 2 do 3 štirjaške čevlje velika, usnju podobna peresa; isto tako hobotno rastejo tudi trave, čeravno flora teh krajev ni tako mnogovrstna, kakor se nahaja na drugih apnenih planinah.

Zaplaninske gore so po tem takem izvrstno pripravne za pašo ne le ovcam, temuč tudi govedom. Žalibog, da na teh planinah, kamor se lahko pride, se prav malo goved pase, kónj pa le toliko, kolikor jih čubani (ovčarji) sami po sebi ženó na planine. Govedo- in konjerejem tudi ni treba svoje živine goati na planine, vsaj imajo v dolini krme čez in čez dovolj.

Planine so večidel lastnina posameznikov ali korporacij, ali pa vlade, kateri je, ko je knez Kusa odpravil samostane, pripalo mnogo lepega posestva.

Pašo na planinah imajo večidel v najemu domači ali erdeljaki ovčerejci.

Rumunska ovca je samostojno pleme, kar je iz

tega razvidno, da se enacih ovac tu nahaja na milijone. Tukajšnje ovce večidel nimajo rogov ali pa le majhne špičke; njih bela volna je podobna volni cakeljnov. Ovni so večji in močnejši, pa imajo večidel dolge, kakor cakeljni zavite rogove. Ovni s 4 ali 6 rogovi niso redka prikazen. Pri takih ovnih, ki imajo po 6 rogov, so 4 kvišku, 2 navzdol zakrivljena.

Rumunska ovca strpi vremenske uime veliko bolje kakor cakeljni ali nemške ovce. Nahajajo se tudi, pa redko namešana plemena z erdeljskim in južno-ruskim plemenom.

Maja meseca začne čuban čede iz doline na planine gnati in gre polagoma z njimi zmirom višje in višje do gozdov, kjer les raste. Če v tem času še sneg pade, ali če sicer še ni paše dovolj, posekajo v gozdu hraste, bukve, jelše in javore, od katerih ovce mulijo brstje in mlado perjiče. S tem pa se pokonča veliko lesa, katerega spomladi na solnčnatih krajih požigajo, s tem pa še večjo škodo delajo gozdom. Sredi junija meseca so ovce na svoji odločeni paši.

Ovce imajo večidel v čedah po 1000 do 2000 repov, in sicer razdelene v pomladančke, letnike, dveletnice breje in molzne, v skopljenice in ovne, kateri se včasih z glavami tako butajo, da se to že od daleč sliši. Vsaka čeda se pase sama za se; mladiči imajo najbližje in najbolje pašnike. Vse čede ostanejo tudi ponoči pod milim nebom, vsaj Rumunec ne pozná hlevov. Čedo molznih ovac na večer zaženo v ogrado, kjer jih 3 do 4 ročni mlekarji v dveh urah okoli 500 pomolzejo. Čez noč ostane čeda molznih ovac blizu planšarske kočice ter se zjutraj zopet pomolzejo. V planšarskih kočah so malo čedne mlekarnice, kjer spravljajo v lesenih kibliah mleko, da ga drugi dan posnamejo. Pinje imajo narejene iz zvotlenih jesenovih hlodov, v katerih delajo surovo maslo, ki je zeleno-rumeno, zeló redko in malo okusno. Narejeno surovo maslo spravljajo v borde (ovčje kože), katere čubani sami strojijo.

Iz nemarno posnetega mleka delajo v precej velikih kotlih z ovčjim sirčnikom brinzo (sir brez hlebov) zlo osoljen, katerega tudi v borde trdo z rokami in lesenimi bati stlačijo. Tako bordo dobro natlačiti in potem dobro zašiti je tudi posebna čubanska umetnost, kajti če borda ni dobro natlačena, se v votle prostore kmalu naselijo črvi in od tod v sir.

(Konec prihodnjič.)

Gospodarska naznanila.

Kako podpira kmetijstvo deželni zbor štajerski.

Vrli „Slov. Gospodar“ poroča med drugim o tem tako-le: „On dovoli vsako leto potrebni denar za vzdrževanje kmetijske šole v Grottenhofu, podkovske šole v Gradcu (8600 gold.), sadje- in vinorejske šole v Mariboru (14.300 gold.), za potovalnega učitelja pri tej šoli 2000 gold., za 10 deželnih živinskih zdravnikov 6700 gold. in daje štajerski kmetijski družbi za izdavanje nemškega lista: „Landbote“ 3000 gold. za premije pri gospodarskih razstavah 1000 gold., in še ovači letne podpore v znesku 5400 gold. — Vendar v kljub temu je Slovenci nič prav veseli biti ne moremo. Preveč nemčuje in njene podružnice pri nas so pogosto shodnice zagrizenih slovenožrcev. Tudi ravnateljstvo te družbe in občni zbori kažejo včasih prav slabo zagrneno mržnjo do slovenskega Štajerja. Zanima se vidno rajše za nemškega kmeta, govori le nemški v svojih listih in izjavah in se slovenščini izogiblje, kolikor more. Še celó dosedanje slovensko prestavo lista „Landbote“ je letos ustavila. Njeni tajnik, živinozdravnik, inženir za travnike, potovalni učitelj itd. — vsi so trdi

Nemci, ki slovenskim kmetom nič koristiti ne morejo, ker jih ti ne razumevajo. Nasledki temu so, da se tudi narodni odličniši Slovenci družbi izogibljejo ter da njenih 17 podružnic pri nas pogreša veselo, živahno delavnost, katera bi toliko potrebna bila. Nekateri narodnjaki se premagujejo in sodelujejo, večina se ne zmeni za njo. Sami svoje lastne kmetijske družbe osnovati ne moremo, pa tudi s kranjsko združiti se je težavno. To je obžalovati, pa predrugačiti, vsaj v tem sedanjem času, se še ne dá!

Dobrodelne stvari.

Namen ljubljanske hiralnice in sirotnišnice, in pa loterija njima v podporo.

Razglas človekoljubom.

Uže lani so „Novice“ zgodovinsko črtico podale svojim bralcem o tem, kako se je v Ljubljani ustanovila dobrodelna naprava, ki smo je na Kranjskem prav krvavo pogrešali, pa je še premajhna, da bi zadostovala potrebščinam današnjega časa, ki se sme „čas uboštva“ imenovati, kakor so liberalci leta 1873., 1874. in 1875. imenovali „čas bogatstva“, kateremu prav za prav pa gré le ime „čas švindeln“ z „volkswirtschaftlichen aufschwungom“, kajti njemu za petami je nastopil sedanji čas čedalje večjega uboštva. Kar so liberalni švindlarji pokazili, to imajo zdaj pravi človekoljubi popraviti.

Na to merijo tudi prizadeve, ubogim pripraviti pribežališče v hiralnici (Siechenhaus), ki se je predlanskim, in pa v sirotnišnici (Waisenhaus), ki se je lani v Ljubljani odprla pod vodstvom „usmiljenih sester“.

Ker pa obe ti milodarni napravi potrebujete še obilo podpore, se je ustanovil v Ljubljani odbor, ki bo po poti loterije skusil nakloniti obema napravama zdatne pripomoči, in zato razglasa klic, ki ga po prevodu „Daničnem“ tudi „Novice“ priobčijo svojim bralcem, tako-le se glaseči:

„Večkrat že ste bili omenjeni ti napravi v raznih listih; vendar zahteva krščanska ljubezen, da to oboje delo, ki se ima za svoj obstoj zahvaliti višim in visokim dobrotnikom, blagim dušam le še pred oči stavimo in bolj pojasnimo.

Tukajšna hiralnica je odmenjena za ubožne neozdravljive ljudi in se imenuje: „Hiralnica sv. Jožefa.“ — „Ubožen in neozdravljiv!“... Ali se pač more bolj žalosten stan kdaj misliti za človeka? In kdo je varen pred tako osodo? Ali ne mara bogatin? — in kateri ubožni pa zdravi bi hotel menjati z bogatim neozdravljivim? In ali v takem primérleju ni tudi bogatin ubožen revež? Ako se ozremo v razne bolnišnice, se razodene, da naj večji del so premajhne za pritiskanje pomoči potrebnih, in to po zimi bolj kot o katerem koli drugem letnem času. Dokler se kako dá, oskerbnitva po bolnišnicah pač trpijo tudi neozdravljive nekaj časa v svojih prostorih; — berž pa ko bi ta prizanašljivost imela biti v škodo ozdravljivim, se morajo neozdravljivi odpraviti, in še zlasti ubožni, torej naj revniši, ker posebnih stanic za nje ni.

K poslednjim se štejejo zlasti bolniki z rakom in taki, iz katerih pogosto hlapi škodljiva para, s čimur bi se n. pr. rán na novo operiranih zraven ležečih prijemal prisad ter bi utegnil ozdravljivim celó smrt katerikrat prizadjeti. Kakošna nadloga tedaj čaka tacega reveža, odpravljenega iz bolnišnice? Ako ima svojce, morebiti ljudi svoje družine, — oh! potem taki v svojem majh-

nem revnem stanovanji niso skoraj manj milovanja vredni, kot neozdravljivi sam, da morajo tako nesrečnega za stalno med seboj imeti in v sé dihati njegov škodljivi hlap.

In kolika reva, ako je v enacih primérlejih nesrečni iz ozira na zdravje v eni sobi z njim prebivajočih zopet primoran izmed ljudi se ločiti, in pri primanjko- vanji družega prostora ne mara v prihodnje mora med živalimi prebivati!

Pri ubožnih družinah in morebiti tudi v ubožnih srenjah je res komaj mogoče v enacih primérlejih si pomagati. Toliko nadlogo in revšino je le viši moč zmožna polajševati, in ta je — krščanska ljubezen.

Tej ljubezni ima tudi tukajšna hiralnica zahvaliti svoj začetek. Že je v njenih vrlih prostorih 37 ubožnih neozdravljivih (med njimi 20 do čistega ubožnih) in imajo tukaj življenje in postrežbo, kakor se ljudem spodobi.

Marsikatero rak ujéda, drugi so popolnoma ali po nekoliko hromi, in zopet kateri se kar nič več ne čutijo, ter morajo véci celó do sedemkrat v 24 urah novo oprano obleko dobiti. Taka strežba pa zahteva pomočkov, in pa toliko več, kolikor več taci nesrečnih se sprejema. In število neozdravljivih pa nikakor ni majhno med človeštvom.

Poglej še dalje v bolnišnice, saj ravno tukaj se prav posebna potreba in revšina velikrat vidi v svoji naj polnejši meri. — Tu leži v enem oddelku ubožen oče mnogih otrok, v drugem oddelku ubožna mati, morebiti ravno tiste družine. Oba sta brez otétve na poti smrti. Ali pa je eden ali drugi že v vdovskem stanu.

V taci okolišinah pač velikrat umirajočim zadnjo uro grení misel na njih nepreskrbljene otroke, „kaj da bo z njimi“, — se bo li kdo za nje pečal? In močno je ohlajena tistim zadnja ura, kateri vedó, da njih otroci so izročeni blagim ljudem, katere vest priganja iz teh tako zapušenih stvari odgojiti dobro omikana bitja, nad katerimi bode kdaj imel dopadajenje Bog in pa ljudje. Tak primérlejš se je dogodil nekatere dni pred začetkom prve ubožnice na Kranjskem.

Mati, do čistega ubožna vdova, je imela dve deklici in enega dečka. Že delj časa je bila tako bolna, da ni mogla s postelje, toraj nezmožna kaj storiti za živež družine, v najhujši revščini, — edina podpora ji je bila še Vincenška družba. Poslednjič pa tudi njena pomoč ni več mogla zadostovati; treba jo je bilo vzeti v bolnišnico, da tam svoje življenje sklene.

Pa čudno! lahka je bila njena smrtna boritev, in skorej s solzami veselja je dušo izdihnila.

Kako to?

Še pred njeno smrtjo ji je bilo zagotovljeno, da dve njenih deklic ste odmenjeni, da pridete v ubožnico, skerb za dečka pa da je sprejela Vincenška družba. Naj opomnimo tukaj, da bolno in slabotno mater v bolnišnici so njeni otroci pridno obiskovali, da je bil pretresljiv pogled, ki bi mógel omečiti tudi naj bolj mrzlega človeka, — ko so namreč otroci zopet šli na obiskovanje, in — so posteljo svoje matere našli — prazno. Med tem pa ni ostalo samo pri samih obljubah; spolnile so se resnično. Drugi dan po pokopu matere, o pričetji z ubožnico ste bili deklici že v ubožniški domači obleki, in brat, lončarsk učenec, je bil prav vesel, da o nedeljah in praznikih smé sestrici obiskovati.

Le-ta ubožnica za revne deklice jih podučuje in odgoja za pridne ženske posle, in imele bodo pred drugimi to prednost, da bodo ne le dobro izšolane, ampak tudi popolnoma podučene za razne službe; — zadovoljnost, priprostost, nrvnost (čednost), zvestoba in pridnost, molčečnost in pokoršina se imajo posebno pri njih razodevati.